

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางการศึกษาของประเทศไทยในอนาคตมีสองปัจจัย คือ กระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องให้เกิดพฤติกรรมสากล เช่น ค่านิยมประชาธิปไตย ค่านิยมด้านสิทธิมนุษยชน และค่านิยมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เมื่อเป็นเช่นนี้ประชาคมโลกก็จะเป็นประชาคมที่มีการพึ่งพาและการเชื่อมโยงกันมากขึ้นเป็นโลกของความร่วมมือรวมกลุ่มกันและในขณะเดียวกันก็เป็นโลกของการแข่งขันที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ลักษณะเช่นนี้สังคมต้องพร้อมที่จะเผชิญกับภัยคุกคามทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือแม้แต่ด้านการศึกษาโดยจะต้องเสริมสร้างปัจจัยที่เป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขัน ๔ ประการ คือ ๑) ความมีคุณภาพของประชากรกับกำลังคน ๒) มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการ ๓) มีระบบสารสนเทศ คือ ข่าวสารข้อมูลที่สมบูรณ์เพียงพอที่จะใช้ในการตัดสินใจ และ ๔) มีเทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถพึ่งตนเองได้และใช้ประโยชน์ได้^๑

ปัจจัยทั้งสี่ประการถ้าจะสร้างให้อยู่ในระดับที่สามารถพึ่งตนเองได้และใช้เป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขันก็คงหนีไม่พ้นที่จะต้องอาศัยการศึกษาโดย “คน” ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดและเป็นปัจจัยนำในการพัฒนา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งสิ้น การศึกษาไทยในสองทศวรรษหน้าจะเป็นสิ่งนำพาประเทศไทยขึ้นสู่เวทีโลกช่วยให้สังคมไทยดำรงความเป็นไทยโดยเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยได้โดยทั้งสองอย่างสมดุลและไม่ขัดแย้งกัน คือ ๑) จะต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ๒) เป็นการศึกษาสำหรับทุกคน และ ๓) เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยม นอกจากนั้นยังเน้นอีกว่าสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับการศึกษาในยุคต่อไปในทุกระดับก็คือ เรื่องกระบวนการเรียนรู้ของคนจะมาใช้วิธีใช้ข้อค้นพบจากวิธีสอนให้จำ วิธีสอนให้จด และกียติแค่นั้นคงไม่ได้ สิ่งที่จะต้องปฏิรูปกันอย่างมากก็คือ ทำอย่างไรจะทำให้การศึกษาเพื่อให้คนแสวงหาความรู้ได้เองใฝ่หาความรู้และแหล่งวิทยาการ รู้วิธีศึกษาหาความรู้ ท้ายที่สุดก็จะต้องมีการปฏิรูปการจัดการศึกษาทั้งระบบและกระบวนการที่พัฒนาคน เพื่อจะให้คนออกไปพัฒนาสังคม พร้อมทั้งจะเผชิญต่อภัยคุกคามและก็มีมีความรู้ความสามารถที่จะรับโอกาส เพื่อนำพาประเทศเราไปสู่เวทีโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๒

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๔๖), หน้า ๑๒.

^๒ วิโรจน์ สารรัตน์, การบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๙๑

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๓ ว่าด้วยระบบการศึกษา มาตรา ๑๘ กำหนดให้สถาบันศาสนาเป็นศูนย์การเรียนรู้หรือสถานที่เรียนได้ โดยวัดในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงมีหน้าที่และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ และหมวด ๔ ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มาตรา ๒๓ กำหนดว่าการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา อีกทั้งมีกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ที่แสดงหน้าที่ทางการศึกษาของสถาบันสงฆ์ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่อ้างถึงไว้ ได้แก่ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา^๓ ในส่วนของการดำเนินงานเพื่อศึกษานั้น ปัจจุบันวัดจัดการศึกษาในลักษณะของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหน้าที่ที่วัดจะต้องทำได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี การศึกษาพระอภิธรรม การศึกษาวิปัสสนากรรมฐาน การศึกษาสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระศาสนา และการศึกษาแผนกสามัญศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ ซึ่งมีมูลเหตุ สืบเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา และบาลีวิสามัญศึกษา สำนักเรียนวัด กล่าวคือ ภายหลังจากที่การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ และ พ.ศ. ๒๕๔๙ ตามลำดับ ได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดแผนกมัธยมศึกษาขึ้นมาเรียกว่า โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา กำหนดให้มีการเรียนบาลีนักธรรมและความรู้มัธยมโดยรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปยังต่างจังหวัดหลายแห่งมีพระภิกษุและสามเณรเรียนกันมาก ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ใหม่ว่า โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษา สำนักเรียนวัด โดยมติคณะสังฆมนตรีและกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ออกระเบียบกระทรวงให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดเปิดทำการสอบสอบในชั้นตัวประโยค คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา และเมื่อสอบได้แล้วก็ยังคงได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระภิกษุและสามเณรนิยมเรียนกันเป็นจำนวนมาก โรงเรียนประเภทนี้จึงแพร่หลายออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จนทำให้ทางการคณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษาธรรมและบาลีจะเสื่อมลง เพราะพระภิกษุและสามเณรต่าง ๆ มุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากเกินไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษาธรรมและบาลีเสีย แต่ทางการสงฆ์ก็ยังพิจารณาเห็นความจำเป็นของการศึกษาวิชาทางโลกอยู่ ดังนั้นแม่กองบาลีสนามหลวง พระธรรมปัญญาบดี (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ฟั่น ชุตินฺธโร) จึงได้ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม

^๓ สุภาพร มากแจ้ง, รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย รูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรม : กรณีศึกษา ๙ วัด, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^๔ พระราชวรมนี, การศึกษาคณะสงฆ์, (ม.ป.พ.: ๒๕๒๑), หน้า ๓๕๕.

แผนกบาลีขึ้นใหม่ มีวิชาบาลี วิชาธรรม และวิชาทางโลก วิชาบาลีศึกษาวิชาสามัญศึกษาและวิชาปริทัศน์ศึกษา และได้ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ พร้อมกับได้ยกเลิกระเบียบของคณะสังฆมนตรี ว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษา สำนักเรียนวัดเสีย แต่การณกำหนดให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่คณะสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นใหม่ แต่การณปรากฏต่อมาว่าการตั้งสำนักเรียนตามแบบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีใหม่นี้มีน้อยนักเรียนก็นิยมเรียนกันน้อยเพราะพระภิกษุส่วนใหญ่ยังพอใจที่จะเรียนโดยได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอยู่ ดังนั้นนักเรียนในโรงเรียนดังกล่าวจึงได้พากันเข้าชื้อกันเป็นนักเรียนราษฎรของวัดซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการบ้าง สมัครสอบเทียบบ้าง เข้าเป็นนักเรียนบ้าง ทำให้การศึกษาของ คณะสงฆ์ในช่วงระยะเวลานั้นเกิดความสับสนเป็นอันมาก^๕

ขณะเดียวกันได้มีผู้แทนราษฎรได้ยื่นเรื่องราวขอให้กระทรวงศึกษาธิการเปิดการสอบสมทบในชั้นตัวประโยคให้แก่พระภิกษุสามเณร แต่กรมการศาสนาร่วมกับกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาถึงความเห็นร่วมกันว่าควรจะต้องตั้งโรงเรียนขึ้นประเภทหนึ่ง เพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณร โดยให้เรียนทั้งวิชาธรรมและวิชาสามัญศึกษาควบคู่กันไปโดยไม่มีการสอบสมทบแต่ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสอบเองและโดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ว่า “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรมก็จำเป็นต้องอนุวัตรไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป” ในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้นเมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๕ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕ (ปัจจุบันใช้ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายการเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักรก็จะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ภาวะ สามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลาสิกขาบทไปแล้ว ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้หรือเข้ารับราชการสร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าให้แก่ตนเองและบ้านเมืองได้ ปัจจุบันการศึกษาประเภทนี้ได้เจริญก้าวหน้าขึ้นมาโดยลำดับ โดยปัจจุบันมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน ๔๐๘ โรง^๖

^๕ กรมการศาสนา, **การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เทพจุฬา, ๒๕๒๑), หน้า ๗-๘.

^๖ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕. แบบ จ.๓ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.bdh5.com> [๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗].

สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕ นั้น ปัจจุบันมี จำนวน ๔๐ โรงเรียนอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๒๘ โรงเรียน จังหวัดลำพูน จำนวน ๑๐ โรงเรียน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน ๒ แห่ง ซึ่งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอ เมือง ไชยปราการ จอมทอง เชียงดาว ดอยเต่า ดอยสะเก็ด ผาง พริ้ว แม่แจ่ม แม่แตง แม่ริม แม่ว่าง แม่อาฮาย เวียงแหง สะเมิง สันทราย สันป่าตอง สารภี หางดง และฮอด เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย^๗ โดยมีศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการอำเภอทำหน้าที่ในเรื่องการเร่งรัด กำกับ ติดตาม ประเมินผลและประสานงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

อย่างไรก็ตาม พบว่า การบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาหลาย ประการ เช่น ผู้บริหารโรงเรียนระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียนขาดความรู้ความ เข้าใจในการบริหารการศึกษา ผู้สอนขาดความรู้ ความชำนาญในด้าน การสอน การผลิตสื่อ การใช้สื่อ และการวัดผลประเมินผล การบริหารงานธุรการและ การเงินมีความล่าช้าในการจัดทำ การรับ การส่ง ความไม่เป็นระเบียบในการจัดเก็บรักษาและทำลายเอกสาร การไม่ปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ ของทางราชการ การจัดทำ ข้อมูลยังไม่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน^๘ หรือจากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์พบว่า การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ที่เป็นปัจจุบันแยกส่วนออกจากระบบการบริหารการศึกษาของชาติทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านการจัดการงบประมาณ การบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลคุณภาพการศึกษา คุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาทั้งผู้บริหารและ ผู้สอน ตลอดจนสวัสดิการและความมั่นคงในอาชีพ หลักสูตรการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งจำแนกออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ ผู้ต้องการขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้ประสงค์จะเป็นศาสนทายาท และผู้บวชตามประเพณี^๙ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยปัญหาการบริหารวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการในระดับมาก คือการส่งเสริมและพัฒนาด้านวิชาการ และด้านการจัดการเรียนการสอน การวางแผนวิชาการ และการติดตามประเมินผล ส่วนผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่าปัญหาอยู่ที่การขาดผู้ชำนาญการจัดทำแผนให้คำปรึกษา ขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัย ขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือใหม่ และขาดผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ^{๑๐}

^๗ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕. แบบ จ.๓ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.bdh๕.com> [๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗].

^๘ ฐิตา ปราบริปู, “ปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร ผู้สอนและผู้เรียน”, ปริญญานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๕).

^๙ สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง, การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๓), หน้าบทคัดย่อ.

^{๑๐} พระสุนันท์ จันทรดาศรี, “ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดสุรินทร์”, การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓).

จากความสำคัญของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และปัญหาที่พบในปัจจุบันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาสำหรับภิกษุสามเณรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์และศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ใน ๔ ด้านคือ ๑) ด้านการบริหารวิชาการ ๒) ด้านการบริหารงบประมาณ ๓) ด้านการบริหารงานบุคคล และ ๔) ด้านการบริหารงานทั่วไป เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในอนาคตต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรสถานศึกษาและคณะกรรมการนักเรียนเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรสถานศึกษาและคณะกรรมการนักเรียนเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

๑.๒.๔ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความคิดเห็นของบุคลากรสถานศึกษาและคณะกรรมการนักเรียนเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรสถานศึกษาและคณะกรรมการนักเรียนเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ แตกต่างกันหรือไม่

๑.๓.๓ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ มีอะไรบ้าง

๑.๓.๔ แนวทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาตามโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านการบริหารวิชาการ ๒) ด้านการบริหารงบประมาณ ๓) ด้านการบริหารงานบุคคล ๔) ด้านการบริหารงานทั่วไป^{๑๑}

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ บุคลากรสถานศึกษา และ คณะกรรมการนักเรียน

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการบริหาร วิชาการ ๒) ด้านการบริหารงบประมาณ ๓) ด้านการบริหารงานบุคคล และ ๔) ด้านการบริหารงาน ทั่วไป

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มบุคลากรสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา และ ๒) กลุ่มคณะกรรมการ นักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๒๘ โรงเรียน รวม ๔๔๐ รูป/คน^{๑๒}

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้อง กับประเด็นสาระสำคัญของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๗ รูป/คน ประกอบด้วย

- ๑) ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดท่าตอน
- ๒) ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดป่าไม้แดง
- ๓) ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงแหงปริยัติศึกษา
- ๔) ผู้อำนวยการโรงเรียนเขื่อนผากวิทยา
- ๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทารามวิทยา
- ๖) ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแม่แตงวิทยา
- ๗) ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดแม่ริมวิทยา

^{๑๑} สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๐. กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://debg๐๑๐.onab.go.th/attachments/๒๙๕_Law_krajaiamnad%๒๐_Edu_Mag๒๕๕๐.pdf. [๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖].

^{๑๒} กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕. แบบ จ.๓ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.bdh๕.com> [๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗].

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๒๙ โรงเรียน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้กำหนดระยะเวลาการวิจัยตั้งแต่เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ บุคลากรสถานศึกษาและคณะกรรมการนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการบริหารวิชาการ ต่างกัน

๑.๕.๒ บุคลากรสถานศึกษาและคณะกรรมการนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการบริหารงบประมาณ ต่างกัน

๑.๕.๓ บุคลากรสถานศึกษาและคณะกรรมการนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการบริหารงานบุคลากร ต่างกัน

๑.๕.๔ บุคลากรสถานศึกษาและคณะกรรมการนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในการบริหารสถานศึกษา ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

๑) ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากจะสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงแล้ว โรงเรียนจะต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน เพื่อให้การทำงานหรือการปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์และ เกิดผลตามเป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดเอาไว้ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้กำหนดกรอบในการประเมินประสิทธิผลใน ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

๒) การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานของผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ร่วมกับคณะครูในโรงเรียน ร่วมมือกันในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยจัดให้มีการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้รวมเรียกว่า “ภารกิจทางการบริหารการศึกษา” หรือ “งานบริหารการศึกษา”

๓) ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา ๒๕๕๗

๑.๖.๒ การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล งานทะเบียนและเอกสารสำคัญ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ งานห้องสมุด หนังสือเรียนและอื่น ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่น งานแนะแนวการศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การนิเทศพัฒนาคุณภาพ และอื่น ๆ

๑.๖.๓ การบริหารงบประมาณ หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงบประมาณ การบริหารและควบคุมงบประมาณ การบัญชีเบิกจ่ายและรายงาน การควบคุมและตรวจสอบภายใน การบริหารงานพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง งานทะเบียน จัดเก็บ บริการ การจัดหารายได้และกองทุนการศึกษา การควบคุมและการบัญชี และอื่น ๆ

๑.๖.๔ การบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน อัตรากำลังและการสรรหา การจัดบุคลากรและเข้าปฏิบัติงาน การพัฒนาความรู้ความสามารถและการอบรม การส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ สวัสดิการ นันทนาการ ระเบียบวินัย คุณธรรมและจริยธรรม วิทยากรท้องถิ่น การประเมินผลการปฏิบัติงาน ความดี ความชอบ ขวัญกำลังใจ และอื่น ๆ

๑.๖.๕ การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับงานธุรการ สารบรรณ การรายงาน ระบบข้อมูลสารสนเทศ ประกันคุณภาพภายในและภายนอก การวางแผน การใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ การดูแลสถานที่ สิ่งแวดล้อม การสุขาภิบาล ไฟฟ้า ประปา ระบบรักษาความปลอดภัย อาคารสถานที่และทรัพย์สิน กรรมการสถานศึกษาและชุมชน งานเลขานุการ คณะกรรมการสถานศึกษา งานบริหารสุขภาพอนามัย งานบริการอาหารกลางวันและโภชนาการ การประชาสัมพันธ์ ระเบียบวินัย ความประพฤตินักเรียน การป้องกันสารเสพติดสิ่งมั่วเมาและอื่น ๆ

๑.๖.๖ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง สถานที่จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แก่พระภิกษุสามเณรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มที่ ๕ พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

๑.๖.๗ บุคลากรสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา

๑) คณะกรรมการบริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ

๒) ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

๓) คณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนองค์กรชุมชน ตัวแทนครู ตัวแทนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ตัวแทนพระภิกษุสงฆ์ ตัวแทนศิษย์เก่า ตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิ

๑.๖.๘ คณะกรรมการนักเรียน หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็น คณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ประธานนักเรียน รองประธานนักเรียน กรรมการ และเลขานุการ

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

๑.๗.๔ ทำให้ทราบแนวทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

๑.๗.๕ ผลการวิจัยนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดเชียงใหม่